

Πανεπιστήμιο και έρευνα στην εθνοκρατική κοινωνία

Ημερομηνία δημοσίευσης: 01/02/2011

Αν ένα πρώτο σοκ ήταν το κατόρθωμα του εμπνευσμένου δελτίου Τύπου της Δημοκρατικής Αριστεράς να περιλάβει στην ίδια φράση τους "στενόμυαλους συμπαραστάτες" των μεταναστών απεργών πείνας και τους ακροδεξιούς του Αγίου Παντελεήμονα, η έμπνευση των συντακτών του κειμένου που υπογράφουν 35 πανεπιστημιακοί δάσκαλοι του Πανεπιστημίου Αθηνών ήταν οπωσδήποτε υπέρτερη. Ούτε λίγο ούτε πολύ, οι διακεκριμένοι επιστήμονες, ανάμεσά τους άνθρωποι με επιστημονικό έργο και προσωπικές διαδρομές υπεράσπισης και διεύρυνσης των δικαιωμάτων, ζητούν τη συνδρομή των οργάνων της Πολιτείας για τη φύλαξη από δω και στο εξής του κτηρίου της Νομικής Σχολής, μεταξύ άλλων διότι αυτό αποτελεί μνημείο του αντιδικτατορικού αγώνα.

Η θεαματική αντιστροφή που πραγματοποιούν οι 35, παρουσιάζοντας τον φυσικό χώρο του ασύλου ως μουσειακό απολίθωμα που χρήζει συντηρητικής προστασίας, μαρτυρά την αδυναμία τους να αντιπαρατεθούν στο κυρίαρχο υπόδειγμα, άρα και την αδυναμία τους να διαφυλάξουν τον κοινωνικό τους ρόλο.

Η συνταύτιση ανθρώπων και συλλογικοτήτων που εκδηλώνουν την αλληλεγγύη τους στον αγώνα των μεταναστών με τους φορείς των ιδεολογιών μίσους μπορεί κάλλιστα να θεωρηθεί ως αποσάθρωση τεσσάρων-και δεκαετιών ανανεωτικής αριστερής παράδοσης. Δεν περίμενες ίσως από αυτήν να φανεί πολύ αποτελεσματική στη στήριξη εργατικών διεκδικήσεων, δεν θα στοιχημάτιζες ότι θα σου εξασφάλιζε μεγαλύτερο επίδομα ανεργίας ή καλύτερη σύνταξη, αλλά, διάολε, στο πεδίο των πολιτικών δικαιωμάτων και των ελευθεριών, είχε κάτι να πει. Αλλά τότε η προσβολή της λογικής στο κείμενο των 35, η επίκληση της αστυνόμευσης για τη διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης (και μάλιστα της μνήμης ενός αντι-αυταρχικού αγώνα), συνιστά αποδέσμευση από την παράδοση τριών-και αιώνων ακαδημαϊκής προσήλωσης στον Ορθό Λόγο. Δεν περιμένεις από τους μετόχους της να στρατεύονται απαραίτητα στην πρώτη γραμμή των κοινωνικών αγώνων, αλλά, διάολε, στο πεδίο της τήρησης μιας στοιχειώδους νοητικής συνάφειας είναι, όσο και να πεις, επαρκείς.

Τότε γιατί αυτός ο παραλογισμός; Μου φαίνεται ότι η αναζήτηση κάποιας απάντησης θα πρέπει να περιλάβει τη δεινή θέση στην οποία ικανό τμήμα της ακαδημαϊκής μας κοινότητας δέχθηκε να περιέλθει, ως συνέπεια της κυρίαρχης διαχείρισης της συγκεκριμένης απεργίας πείνας. Το σύμπλεγμα της εξουσίας στην Ελλάδα κρίνει ότι η διατήρηση μεγάλου μέρους των μεταναστών και των μεταναστριών στην παρανομία ή την αμφίβολη ημι-νομιμότητα αποτελεί βασική στρατηγική αναπαραγωγής των εδώ σχέσεων συσσώρευσης. Το θεωρούσε κατά την εποχή της "ανάπτυξης" και το θεωρεί και τώρα, στην εποχή της "κρίσης": χρειαζόμαστε παραγωγούς και καταναλωτές με ελάχιστα ή καθόλου δικαιώματα, εκτεθειμένους στην εκμετάλλευση με οποιουδήποτε όρους, αναλώσιμους, προσωρινούς. Το αίτημα της νομιμοποίησης για όλους ερμηνεύεται ως επίθεση σε αυτό το βασικό υπόδειγμα και εφόσον απείλησε με τέτοιο τρόπο να καταστεί επικίνδυνο, η αντεπίθεση ήταν σφοδρή. Ιδιαίτερα καθόσον οι απεργοί πείνας είχαν το θράσος να αξιοποιήσουν έναν χώρο που οι ιδιότητές του (το άσυλο ως μέσο προαγωγής της ακαδημαϊκής ελευθερίας και διασφάλισης της αδιαμεσολάβητης σχέσης πανεπιστημίου και κοινωνίας) είναι αποτέλεσμα ιστορικών αγώνων των γηγενών.

Η θεαματική αντιστροφή που πραγματοποιούν οι 35, παρουσιάζοντας τον φυσικό χώρο του ασύλου ως μουσειακό απολίθωμα που χρήζει συντηρητικής προστασίας, μαρτυρά την αδυναμία τους να αντιπαρατεθούν στο κυρίαρχο υπόδειγμα, άρα και την αδυναμία τους να διαφυλάξουν τον κοινωνικό τους ρόλο. Εδώ βέβαια η ανάλυση περί συμπλέγματος εξουσίας δεν αρκεί. Πρέπει κανείς να δει πώς το ίδιο κυρίαρχο δόγμα της παρανομίας διαχέεται και γίνεται αποδεκτό σε τόσα διαφορετικά πεδία της κοινωνικής οργάνωσης. Πώς δηλαδή γίνεται τόσο ισχυρό στην καθημερινή ζωή και τις αναπαραστάσεις, ώστε να αναγκάζει τους θεματοφύλακες της ακαδημαϊκής ελευθερίας να αντικρίζουν ως παραβίαση αυτής της τελευταίας την παρουσία των μεταναστών και όχι την

εκβιαστική παραγγελία άρσης του ασύλου από τα ανώτατα κλιμάκια της εκτελεστικής εξουσίας. Και παρεμπιπτόντως να προσφέρουν προοδευτικό άλλοθι στη μηντιακή-ακροδεξιά εκστρατεία δαιμονοποίησης.

Κατά κάποιο τρόπο, το ίδιο το αποτέλεσμα, που μπορεί να σκιαγραφηθεί ως η υπαγωγή των ακαδημαϊκών στις κυρίαρχες στοχεύσεις, οδηγεί και στις αιτίες του: ένα σύστημα πανεπιστημιακής έρευνας και διδασκαλίας που έχει αποσπαστεί από τα καθήκοντα της κοινωνικής κριτικής, που θεώρησε κάποτε την αυτονομία του όχι διακύβευμα αλλά οριστικό κεκτημένο, που εδώ και καιρό αναπαράγει μηχανικά επιστημονικά αιτήματα και ευρήματα προερχόμενα από εξωτερικά προς αυτό πεδία, που έχει καταστεί ευάλωτο σε παρεμβάσεις, εμφανείς ή άδηλες, ιδιαίτερα όταν φέρνουν χρήματα και κατοχυρώνουν την αναπαραγωγή του ακαδημαϊκού καταμερισμού εργασίας.

Ας μην υποκύψουμε στον πειρασμό να θεωρήσουμε ότι αυτή η υπαγωγή είναι ζήτημα των 35 υπογραφόντων. Αφορά κατεξοχήν την κατάσταση του ακαδημαϊκού πεδίου - όχι μόνο στην Ελλάδα. Αυτό όμως που μας αφορά κυρίως εδώ είναι η θέση του ακαδημαϊκού πεδίου απέναντι (για την ακρίβεια, μέσα στην) ραγδαία μετατροπή της Ελλάδας σε ένα οιονεί εθνοκρατικό καθεστώς. Σε μια κοινωνία εθνικής αγωνίας, όπου η πολιτική είναι υπόθεση της υπεράσπισης ενός έθνους και πάλι απειλούμενου από εσωτερικούς εχθρούς. Σε μια δημοκρατία που λειτουργεί ως προς τους τύπους, αλλά εγκαταλείπει την ιδέα της ιδιότητας του πολίτη. Που οργανώνεται απέναντι σε επικίνδυνες ξένες μειονότητες, θεωρώντας ότι αυτές παραβιάζουν το έδαφός της (από τα σύνορα μέχρι την πλατεία του Αγίου Παντελεήμονα και από τα αστικά λεωφορεία μέχρι το κτήριο της Νομικής) και καθιστά τον διαχωρισμό των ίδιων μειονοτήτων συστατικό στοιχείο της δικής της πολιτικής συνοχής. Μιας συνοχής ασφαλώς τόσο πιο απατηλής, όσο κατορθώνεται χάρη στην επιβεβαίωση μία εθνοτικής ιεραρχίας ανισοτήτων και όσο ξαναγράφει την ιστορία των γηγενών κοινωνικών αντιθέσεων σε ετικέτες μουσείων.

Κώστας Θεοδωρόπουλος

Γιώργος Κανδύλης